

Humakin blogit

Todistusvalinnoista valintakokekursseihin: Kuka valitsee, mitä ja miksi?

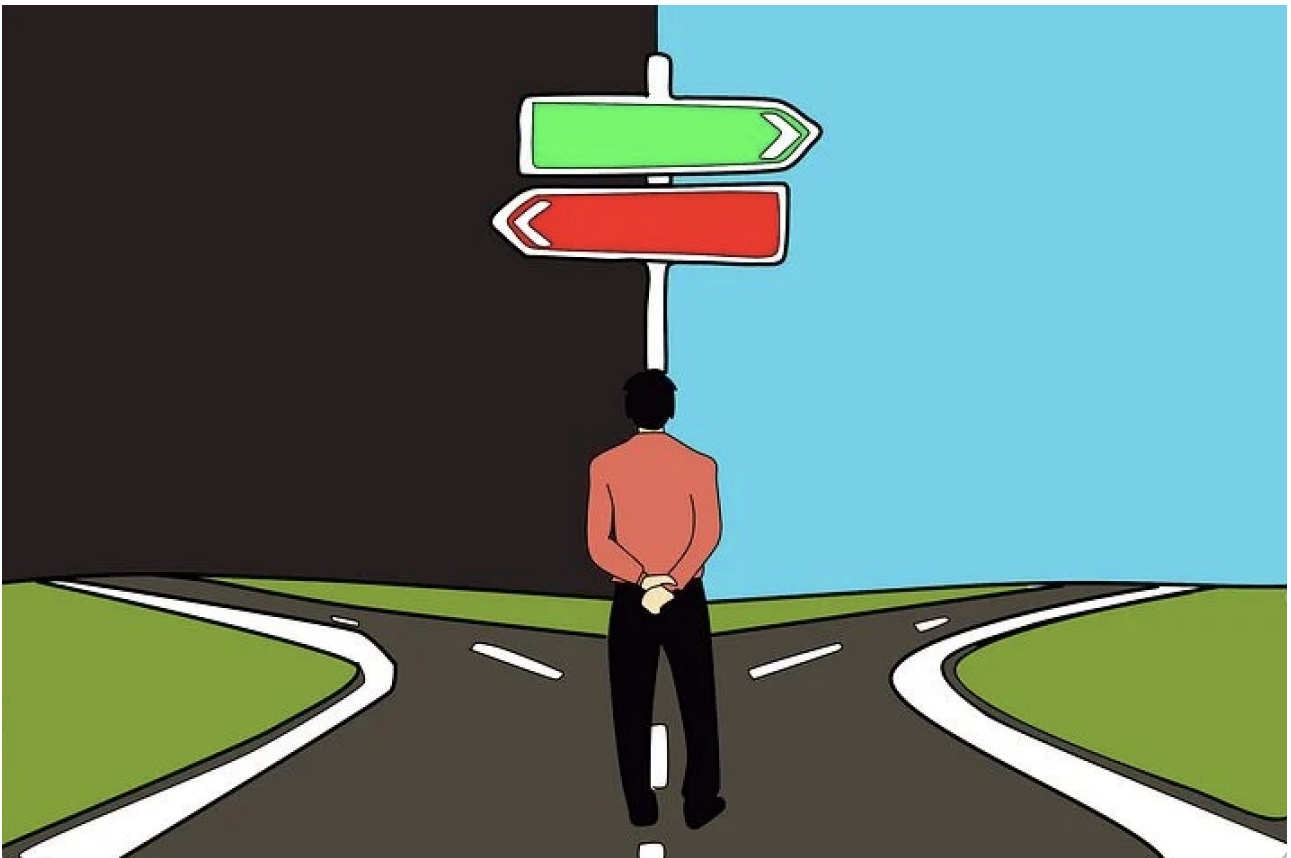
Viime viikkoina on käyty vilkasta keskustelua opiskelijavalinnoista. Erityisesti on kannettu huolta siitä, mikä merkitys ylioppilastodistuksen arvosanoihin perustuvalla uudella valintatavalla on lukiolaisiin. Nykyinen valintatapa on saanut ansaittua kritiikkiä. Valintatapaa on kritisoitu ensinnäkin siitä, että nuorelta vaaditaan kykyä tunnistaa itselle sopiva ammattiala varsin varhain, jopa 16-vuotiaana. Kohtuuttomalta tuntuu myös se, että nuorelta vaaditaan täydellistä onnistumista juuri ylioppilaskirjoituspäivinä, kuin huippu-urheilijalta olympiakisoissa.

Niin ikään on pohdittu, onko pitkän matematiikan menestyksen painottaminen nykyisessä laajuudessa perusteltua. Myös opetusministeri **Jussi Saramo** on ilmaissut huolensa asiasta. Esimerkiksi Ylen haastattelussa 10. toukokuuta hän yhtyi korkeakoulujen rehtorien huoleen matematiikan ylivallasta. Historian ja yhteiskuntaopin tunteminen on ministerin mukaan erityisen arvokasta ja tärkeää maailmassa, jossa valeuutisilla lietsotaan vihaa. Myös kielten opiskelu kasvattaa ymmärrystä muista kulttuureista eikä äidinkielen osaamisen merkitystä sovi globalisoituvassa maailmassakaan unohtaa.

Sosiaalisen median keskusteluissa moni näyttäisi puolustavan pitkän matematiikan arvosanan merkitystä sillä, että se ennakoi hyvin opintomenestystä "alalla kuin alalla". Toisaalta joku voisi huomauttaa, että ei kai opiskelijavalinnassa ennakoidun opintomenestyksen tulisi olla ratkaiseva tavoite. Kyseessähän on valinta, jossa valitaan itselle sopivaa ammattialaa. Ei niinkään valinta, jossa korkeakoulu valitsee itselleen sopivia opiskelijoita. Lisäksi esimerkiksi äidinkielen osaaminen ennakoi menestystä opinnoissa.

On selvää, että nuoren kannattaa valita ala, joka häntä kiinnostaa ja jolla hän jaksaa työskennellä jopa vuosikymmeniä. Tämä on erityisen tärkeää myös yhteiskunnan näkökulmasta tilanteessa, jossa mielenterveyden ongelmat ovat nousseet keskeiseksi sairaslomien ja ennen aikaisten eläköitymisten syyksi. Oikean alan valinnassa onnistumiseen pitkän matematiikan arvosana tuskin vaikuttaa paljoakaan. Ei ole erityisen hyödyllistä kenellekään myöskään se, että opiskelija suorittaisi opintonsa hyvin ja nopeasti, mikäli opiskeltu ala osoittautuu virhevalinnaksi. Seurauksena on turhautumisia, uupumisia ja uusia aloituksia. Työurien kokonaismitta ja tehollisen työskentelyn aika ei nopeasta startista huolimatta muodostu optimaaliseksi kansantalouden kannalta.

Valintojen tulisi mielestämme perustua siihen, että opintoihin hakeutuva ymmärtäisi, millaiselle alalle tai millaiseen ammattiin hän on hakeutumassa. Tässä auttavat opinto-ohjauksen ja uraohjauksen ohella valintakokeet ja erityisesti valintakoekurssit. Viimeksi mainituilla, eli valintakoekurseilla, tarkoitetaan korkeakoulujen ja yliopistojen opettajien rakentamia opintojaksoja, joilla sekä opiskellaan että valitaan opiskelijoita. Valintakoekurssit ovat vielä varsin uusi valintatapa.

Opiskelijan ammatinvalinnan vaikeutta voidaan helpottaa alaa esittelevän valintakoekurssin avulla.

Ylioppilastutkintoon perustuva valinta ajaa arvosanojen korotuskierteeseen

Koko opiskelijavalinnan logiikka saattoi ylioppilastodistusta painottavassa valintakoeuudistuksessa muuttua enemmän kuin oletettiin. Opintojen aloituksetkaan eivät välttämättä yksiselitteisesti nopeutuneet. Tällä hetkellä nuorten kuulee nimittäin keskustelevan siitä, mitä kaikkia arvosanoja he vielä valkolakin saatuaan aikovat korottaa. Kun samalla ensikertalaisuuskiintiön tarjoaman edun menettäminen on muodostunut aiheelliseksi peloksi, korotuskierteestä saattaa tulla pitkä. Kuluu niitä tärkeitä vuosia, jotka huolestuttavat kansantaloustieteilijöitä ja päätöksentekijöitä.

Kun riittävän moni jää kierteeseen nostamaan arvosanojaan kohti älläriä, myös opiskelijavalintojen rajojen voisi olettaa nousevan. Suosituilla aloilla maalit karkaavat kilvoittelijoiden edellä ja seuraavan vuosikerran tehtävä on aina edellistä haastavampi. Arvosanojen korotuksiin käytetyt vuodet eivät myöskään lisää nuoren ymmärrystä alasta, joka häntä kiinnostaa, ellei nuori huomaa samaan aikaan suorittaa opintoja avoimessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Tästä taas muodostuu varsin raskas yhdistelmä.

Nuorten kuulee keskustelevan myös digitaalisista palveluista, joilla voi kokeilla, minne olisi omilla arvosanoillaan edellisenä vuonna päässyt, eli minne olisi realistista hakea. Tällöin nuoren itselleen mahdolliseksi kokema koulutusvalikoima kaventuu. Nuoren pohdinnan painopiste siirtyy omista kiinnostuksista sen laskemiseen, mikä näyttäisi itselle ylioppilastutkinnon arvosanojen ja niiden kulloistenkin painotusten perusteella mahdolliselta. Jälleen ollaan varsin kaukana siitä ajatuksesta, että nuori on valitsemassa itselleen ammattialaa vuosikymmeniksi.

Valintakoeurssilla saa tuntumaa alaan ja sen opiskeluun

Humakin työyhteisöjen kehittäjä -yhteisöpedagogien kohdalla olemme halunneet irrottautua sekä ylioppilastutkintoon perustuvasta valintatavasta että ammattikorkeakoulujen yhteisestä valintakokeesta. Olemme kehittäneet opiskelijavalintaamme siihen suuntaan, joka palvelisi mahdollisimman hyvin sekä kaikkia hakijoita että meitä opettajia.

Keskeisin arvomme työyhteisöjen kehittämisen ammattilaisina on, että jokainen voisi tehdä mielekästä ja merkitykselliseksi kokemaansa työtä hyvässä työyhteisössä. Tällaista työtä myös jaketaan tehdä paremmin ja pidempään. Emme usko, että ylioppilastutkinnolla, saati pitkän matematiikan arvosanalla, on tässä

kokonaisuudessa juurikaan merkitystä. Arvosanoihin perustuvat valintatavat eivät palvele sitä tarkoitusta, jonka eteen me työskentelemme.

Sen sijaan uskomme ammattia valitsevalle kokeilemisen kautta syntyvään kokemukseen ja tietoon. Tästä syystä rakensimme tämän kevään opiskelijavalintoja varten valintakokekurssin. Valintakokekurssilla hakija saa käsityksen siitä, millaista työtä työyhteisöjen kehittäjät tekevät ja millaista on opiskella alaa. Lisäksi opiskelija saa käsityksen, millaista on monimuoto-opintojen tekeminen. Verkossa toteutettava valintakokekurssi vahvistaa ymmärrystä siitä, millaisia taitoja ja motivaatiota monimuoto-opintoihin perustuva tutkinnon suorittaminen edellyttää. Uskomme tämän kaiken tiedon olevan hakijalle tärkeää. Kurssin voi myös jättää kesken, mikäli huomaa, ettei ala kiinnostakaan.

Jos taas valintakokekurssin tekee hyväksytysti loppuun, mutta ei tule valituksi, saa kuitenkin 5 opintopisteen suoritusmerkinnän avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista. Suoritusmerkinnän voi liittää omaan ansioluetteloon ja myöhemmin voi sopia tapauskohtaisesti sen hyväksi lukemisesta osaksi korkeakoulututkintoa. Valintaan osallistuminen ei siis valu hukkaan tässäkään tapauksessa.

Järjestämme kurssin kahdesti vuodessa nopeuttaaksemme toisen mahdollisuuden avautumista niille, jotka eivät tulleet valituiksi. Tarkoituksemme on jatkossa kierrättää valintakokekurssina työyhteisön kehittäjä –koulutuksen eri opintojaksoja, jolloin myös valintakurssija tekemällä voi kerryttää tutkinnon opintopistekertymää, mikäli sisäänpääsyä päätyy yrittämään useamman kerran.

Kokemuksia valintakokekurssista

Kevään 2021 valintakokekurssi ”Yhteisöpedagogi työyhteisön kehittäjänä” koostui erityyppisistä alaa valottavista aineistoista ja tehtävistä, oman osaamisen suhteuttamisesta työyhteisön kehittäjän työhön sekä oman motivaation pohtimisesta ja kertomisesta. Noin puolet koulutukseen hakeneista suoritti koko valintakokekurssin. Muutamilta saimme viestin, jossa kerrottiin halusta keskeyttää, koska kurssi oli tuottanut oivalluksen, että ala ei ole itselle sopiva. Näissäkin tapauksissa kurssi täytti tehtävänsä.

Uskomme, että oman motivaation kirkastaminen jo ennen opintojen alkua auttaa opintoihin tarttumisessa ja niiden suorittamisessa. Jos valintakokekurssilla edellytetty ponnistelu tuntui ylivoimaiselta, sekin kirkasti opiskelijaksi hakeutuvalla omaa tulevaisuutta: ehkä ammattikorkeakoulu ei olekaan minun tieni. Tulevaisuuden toiveiden tarkentumisesta hyötyy opiskelijaksi aikova, opettajat, oppilaitos, työelämä ja lopulta koko yhteiskunta.

Opetushenkilöstön yhteinen suunnittelu kirkastaa ideat.

Valintakoekurssi ei ole meille opettajille helpoin tapa toteuttaa opiskelijavalinta, mutta lopulta se ei ole tavanomaista valintakoetta työläämpi. Opiskelijalle valintakoekurssi tarkoittaa kutakuinkin valintakokeeseen valmistautumiseen rinnastettavaa työtä. Ylioppilastutkinnon arvosanoihin valinnan perustavat korkeakoulut ja opettajat toki pääsevät valinnassa helpommalla. Helppotus saattaa kuitenkin olla vain hetkellinen, kun opiskelijat huomaavat opintojen ja alan olevan aivan jotain muuta kuin he odottivat, tai opiskelemaan on päädytty siksi, että ylioppilastodistuksen arvosanarivi sattui juuri kyseiseen opiskelupaikkaan osumaan.

Valintakoekurssilla saamme työyhteisöjen kehittäjäopiskelijoiksi motivoituneita ja alan omakseen tunnistaneita opiskelijoita. Heillä myös on ensimmäinen viiden opintopisteen kokonaisuus tehtynä jo ennen opintojen aloitusta. Myös valmiudet anoa mahdollisen aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukua ovat valintakoekurssin käyneillä hyvät, sillä he ovat jo kurssin aikana suhteuttaneet omaa osaamistaan työyhteisön kehittäjän osaamiseen. Näin valintakoekurssi tukee tavoitetta huomioida muulla tapaa kuin opinnoissa hankittu osaaminen osaksi tutkintoa.

Vaikka ensimmäisen valintakoekurssimme kautta valitut aloittavat työyhteisön kehittäjäopintonsa vasta syksyllä, ja palaute on siten vielä osin keräämättä, rohkaisevia kommentteja on jo tullut. Saadun palautteen ja omien huomioidemme pohjalta rakentunut keskeisin viestimme on, että valintakoekurssi on erittäin potentiaalinen tapa toteuttaa opiskelijavalinta. Se on kuitenkin suunniteltava monessa mielessä tarkasti ja eri tahojen näkökulmat huomioiden. Tästä syystä kehitimme ensimmäisen valintakoekurssin koko tyke-tiimin yhteistyönä, mikä oli samalla mukava ja omaa työyhteisöämme vahvistava kokemus. Riippumatta siitä,

tuleeko opiskelija valituksi, tavoitteena on, että jokainen opiskelija saavuttaa mahdollisimman hyvin asetetut oppimistavoitteet ja kokee tehtävät innostaviksi ja omaa oppimistaan tukeviksi. Käytännönläheisyys tukee työelämäyhteyttä ja ohjeistusten selkeys positiivista oppimiskokemusta.

Olemme jo aloittaneet syksyn valintakoekurssin kehittämisen. Ensimmäisestä toteutuksesta saadut kokemukset ovat rakentaneet tähän hyvän perustan. Käymme innolla kehittämään valintakoekursseja yhä paremmiksi ja odotamme itsekin oppivamme tässä työssä. Työmme kautta uskomme voivamme omalta osaltamme vaikuttaa niin opiskelijavalintojen kuin suomalaisen työelämänkin hyvään kehitykseen.

Kirjoittajat Humakin tyke-tiimi: Laura Castrén, Gyan Dookie, Anu Järvensivu, Sikke Leinikki, Juha Niiranen, Katri Otonkorpi-Lehtoranta ja Nina Simola-Alha.

Kuvat: Pixabay.